

Література.

1. ДСТУ EN 529:2006. Засоби індивідуального захисту органів дихання. Рекомендації щодо вибору, використання, догляду і обслуговування. Настанова (EN 529:2005, IDT). Чинний від 10.01.2007. - К.: Держспоживстандарт, 2007. – 47 с. Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=54667.
2. Hollnagel E., Pruchnicki S., Woltjer R., Etcher S. Analysis of Comair Flight 5191 with the Functional Resonance Accident Model. 8th International Symposium of the Australian Aviation Psychology Association, Sydney, Australia, 8-11.04.2008. 8 p. Режим доступу: <https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=2529433>.
3. Hussein S., Nadeau S. Proposal for a Predictive Performance Assessment Model in Complex Sociotechnical Systems Combining Fuzzy Logic and the Functional Resonance Analysis Method (FRAM). American Journal of Industrial and Business Management. 2019. V. 9. Is. 6. P. 1345- 1375. DOI: 10.4236/ajibm.2019.96089.

УДК 631.3

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ТА МІНІМІЗАЦІЯ ВИПАДКІВ ТРАВМАТИЗМУ НА МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Курепін В.М., к.екон.н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

kypins@ukr.net

Стан умов та охорони праці в аграрній галузі економіці України, безпека технологічних процесів та стан виробничого середовища на сільськогосподарських підприємствах забезпечує динамічний розвиток аграрного сектору економіки. Україна прагне інтегруватися у європейську та світову системи господарювання, але для цього необхідне підвищення ефективності виробництва та продуктивності праці через вирішення проблема забезпечення гуманізації умов праці та визнання пріоритетної ролі людського чинника у створенні ефективної системи регулювання соціально-трудова відносин.

Стратегія сталого розвитку України сприяє продуктивній діяльності, створенню гідних умов праці [1], вона відповідає ухваленням на Саміті ООН зі сталого розвитку 17 глобальним Цілям сталого розвитку на період до 2030 р. Але, на сьогодні, є занепокоєння щодо стану умов та охорони праці, рівня технічного контролю за станом виробництва працівників аграрного сектору України, особливо на малих підприємствах. Про те свідчать показники виробничого травматизму й професійної захворюваності за останні роки.

Сільськогосподарське виробництво характеризується цілою низкою виробничо-галузевих, структурних, організаційно-технологічних та інших особливостей [2], вони і визначають рівень виробничих ризиків, безпеки, пріоритет життя і здоров'я працівників щодо результатів виробничої діяльності підприємств (стаття № 4 Закону України «Про охорону праці»). Але низка проблем, таких як, відсутність продуманої стратегії щодо

попередження небезпек, належної підготовки з питань охорони праці тощо становиться перепорою для забезпечення основного принципу державної політики у сфері охорони праці - пріоритету життя і здоров'я працюючої людини.

На малих сільгосп підприємствах, до яких в більшості відносяться фермерські та одноосібні господарства, викликає занепокоєння стан охорони праці. Справа в тому, що організація виробничих процесів суб'єктів малого підприємництва суттєво відрізняються від організації виробництва великих аграрних підприємств та агрохолдингів.

Мікропідприємства мають невеликі площі землі, на який за допомогою сільськогосподарської техніки та устаткування виконується увесь цикл технологічних робіт [3]: обробіток ґрунту, посів, догляд за посівами, обробіток агрохімікатами та пестицидами, збір врожаю, вантажно-розвантажувальні роботи, заготівля та зберігання кормів. Такий об'єм робіт виконується малою чисельністю працюючих, тому досить часто один працівник суміщає декілька професій та спеціальностей [4]. Це виробнича необхідність виконувати частку обов'язків механізатора, слюсаря, зварника, комірника, водія тощо.

Ще одною особливістю виробничої діяльності є необхідність залученням до робіт не підготовленого персоналу (сезонних працівників). Це сезонні роботи, при яких обсяг робіт може зрости вразі, а в інший час витрати на персонал знижуються. В умовах жорстокої конкуренції малий бізнес аграріїв намагається вижити, це приводить до економії на всьому, навіть на власній безпеці [5]. Мінімізації затрат на охорону праці й на утримання найманих працівників, вимушене сумісництво може бути причиною нещасних випадків на виробництві. Такі умови не сприяють мінімізації ризиків щодо травматизму і захворюваності.

Спрямованість діяльності підприємства у своєму розвитку через конкурентноспособність ні в якому разі не повинна суперечити вимогам законодавства про охорону праці. Власники малих аграрних підприємств при любых обставинах мають забезпечувати безпечні та нешкідливі умови праці для всіх працівників, які задіяні у циклах сільськогосподарських робіт, будь це постійні чи сезонні працівники. Пріоритетом для них повинно бути відповідальне ставлення до безпеки свого персоналу (стаття № 153 Кодекс законів про працю України).

Припоною у працезахоронної діяльності можуть бути фінансові можливості та мала чисельність працюючих. В малих аграрних господарствах створити службу охорони праці просто неможливо [6]. Але базові принципи, у першу чергу Конституції України, нормативно-правові акти з питань охорони праці не звільняють керівників від дотримання вимог правової бази охорони праці в аграрному секторі економіки та спрямовують їх діяльність на збереження життя, здоров'я і працездатності людини під час праці.

Дане завдання необхідно реалізовувати через систему управління охороною праці, яка повинна мати такі принципи:

- мінімізація документообігу при максимальному завантаженні необхідною безпековою інформацією (стислий зміст Положення про СУОП, конкретні і чітко структуровані розділи та статі; не має бути лишніх формальних надбудов. Всі інші документи – положення, інструкції, переліки, протоколи тощо мають такі ж вимоги [7]);

- передбачити у структурі підприємства фахівця відповідального за охорону праці (працює на основі цивільно-правової угоди поза штатом);

- рівномірно розподілити обов'язки щодо охорони праці поміж усіх працюючих згідно їх кваліфікації та здібності;

- організувати проведення моніторингу виконання вимог законодавства з охорони праці, у разі змін негайно вносити необхідні правки [8].

Діяльність малих сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, безперечно, повинна базуватися на нормативно-правових актах з безпеки та гігієни праці. А систему організації охорони праці фермерських та одноосібних господарств слід розділити на декілька складових:

- загальні вимоги безпеки та гігієни праці;

- загальні вимоги пожежної та техногенної безпеки;

- питання цивільної безпеки (захисні споруди, алгоритми дії під час воєнного стану);

- вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць;

- вимоги безпеки праці під час експлуатації та обслуговуванні (ремонт) сільськогосподарської та іншої техніки;

- вимоги електро- та пожежної безпеки з електроприладами та обладнанням;

- вимоги безпеки під час одержання продукції тваринництва (правила поводження з тваринами) та продукції рослинництва (обробітка ґрунту, сівба й догляд за посівами під час збирання та зберігання продукції рослинництва; під час збирання та заготівлі соломи, сіна, сінажу й силосу);

- вимоги безпеки щодо поводження з мінеральними добривами та пестицидами, їх зберігання та використання.

Документи з охорони праці об'єктів господарювання малих форм організації аграрної галузі повинні встановлювати правила виконання робіт і поведінку працівників на території підприємства, у виробничих приміщеннях, робочих місцях; правила внутрішнього трудового розпорядку; порядок проведення навчальних та перевірок знань з питань охорони праці тощо. Поєднання таких вимог в посадових інструкціях, інструкціях з охорони праці інших працезохороних документах забезпечить мінімізації виникнення нестандартних та невизначених ситуацій, при яких можуть виникнути порушення правил охорони праці, нещасні випадки на робочих місцях.

Як ми вже відзначали, і малим аграрним підприємствам, відповідно до чинних нормативно-правових актів, бажано мати відповідальну особу, яка би

дбала про безпеку та гігієну праці. Але у фермерських господарствах та сімейних сільськогосподарських підприємствах чисельність працюючих буває настільки мала, що назначати когось немає ніякого сенсу. Тоді голова таких трудових колективів повинен перевести господарство (підприємство) на самоорганізацію безпеки та охорони праці. У процесі самоорганізації охорони праці всі обов'язки, пов'язані з безпекою, навчанням, підвищенням кваліфікації та отриманням дозволів з охорони праці, покладено на самого господаря, а члени колективу є відповідальними за робочі міста на яких вони працюють та види робіт, які вони виконують.

У керівників таких підприємств повинно бути чітке розуміння, що незважаючи на невелику кількість працюючих необхідно у повному обсязі забезпечити фінансування охоронних заходів; організувати проведення попереднього та періодичних медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі; своєчасно забезпечувати працівників спецодягом, засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами.

Отже, на створення безпечних та здорових умов праці, для попередження виробничого травматизму й професійних захворювань не може впливати такий, як кількість працюючих на підприємстві, чи обсяги виконуваних робіт. Є підприємство (велике, мале) – є безпека, є безпека – повинні бути заходи з їх вирішення і керівник повинен це усвідомлювати. Впровадження заходів з безпеки та гігієни праці завжди матиме значний позитивний вплив на профілактику виробничого травматизму і допоможе зберегти життя й здоров'я працівників під час трудової діяльності.

Література.

1. Стратегія сталого розвитку України до 2030 р. Київ. 112 с. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by2030.html> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2695-XII (поточна редакція від 14 серпня 2021 р.). Київ : Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 14.04.2023).
3. Стігзарян А. С. Умови праці та фактори їх формування // Перспективна техніка і технології – 2021 : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 21-23 вересня 2021 р., м. Миколаїв. Т. 1 / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 40-43. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10402>.
4. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління розвитком персоналу та його конкурентноспроможністю // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 104-107. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10509>.
5. Іваненко В. С., Курепін В. М. Фактори дотримання кадрової безпеки підприємств аграрного профілю // Наукові та освітні трансформації в сучасному світі : матеріали Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції, м.

Чернігів, 15 липня 2021р. – Чернігів : Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, 2021. С. 91-93.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9848>.

6. Рибачек Є. С. Статус служби охорони праці на малих і середніх сільськогосподарських підприємствах // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 46-49.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12081>.

7. Іваненко В. С., Бризгалов М. В. Розробка та впровадження інструкцій з охорони праці на підприємствах аграрного профілю // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 20-23.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12067>.

8. Іваненко В. С. Деякі методи оцінки професійних ризиків // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 55-59.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12472>.

УДК 331.45: 681.15

ПРОПАГАНДА В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ

Березовецький А.П., Тимочко В.О., Городецький І.М.

Львівський національний університет природокористування
onore@email.ua, tymochko_vo@ukr.net, ivanhor@i.ua

Важливий засіб роз'яснювальної та навчально-виховної роботи, спрямованої на підвищення безпеки людини, є пропаганда в галузі охорони праці, яка формує правильне ставлення людей до безпеки.

Мета пропаганди полягає у впливі на свідомість людини, у збагаченні її спеціальними знаннями. Добре поставлена пропаганда впливає на розум, логічно переконуючи людину дотримуватися вимог безпеки або застосувати більш досконалі засоби безпеки. Основна умова пропаганди полягає в тому, щоб знання, які запропоновані особі, відповідали рівню її професійної підготовки, а матеріал був викладений у доступній формі.

Структура системи пропаганди безпеки складається із комплексу елементів, які взаємопов'язані між собою. До структурних елементів системи відносяться:

- джерела пропаганди (лектори);
- місце пропаганди (кабінети промислової безпеки та охорони праці);
- методи пропаганди;